
"Styl i interpretacja w utworach organowych Friedricha Christiana Mohrheima (1719?–1780) i Johanna Gottfrieda Müthela (1728–1788). Zagadnienia wykonawcze i stylistyczne muzyki organowej ...",
Andrzej Mikołaj Szadejko, Gdańsk 2010 : [recenzja]

Liturgia Sacra. Liturgia - Musica - Ars 22/1(47), 294-295

2016

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Warto nadmienić, że ukończony *Katalog organów diecezji opolskiej* nie zawiera zasadniczo dokumentacji fotograficznej, a jedynie fotografie bardzo charakterystycznych elementów zachowanych w niektórych instrumentach. I jest to działanie celowe autora ze względu na zamysł opracowania albumu bogatego w dokumentację fotograficzną, a dotyczącego instrumentów poszczególnych miast i dekanatów, który otrzymają nazwę *Krajobrazu organowego*. Dzieło to jest zaplanowane wstępnie na około 30–35 tomów pokrywających się z ilością dekanatów diecezji opolskiej.

ANDRZEJ MIKOŁAJ SZADEJKO, *Styl i interpretacja w utworach organowych Friedricha Christiana Mohrheima (1719?–1780) i Johanna Gottfrieda Mühela (1728–1788). Zagadnienia wykonawcze i stylistyczne muzyki organowej w regionie południowego Bałtyku w osiemnastym wieku*, Gdańsk: Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki 2010, 310 s., płyta CD, ISBN 987-83-925967-6-9.

Andrzej M. Szadejko jest muzykiem, organistą, dyrygentem, śpiewakiem i kompozytorem związanym z Akademią Muzyczną w Gdańsku (adiunkt w Katedrze Muzyki Kościelnej). Będąc nauczycielem akademickim i koncertującym organistą, w naturalny sposób zajmuje się badaniami nad interpretacją muzyki organowej. Owocem jego dociekań w tym względzie jest właśnie prezentowana publikacja poświęcona interpretacji muzyki dwóch, stosunkowo mało znanych na płaszczyźnie muzykologicznej, XVIII-wiecznych organistów i kompozytorów, uczniów Jana Sebastiana Bacha: działającego w Gdańsku Friedricha Christiana Mohrheima oraz Johanna Gottfrieda Mühela działającego w Rydze.

Autor osadza szczegółowe kwestie interpretacji kompozycji wspomnianych muzyków w kontekście historyczno-kulturowym epoki, w wymiarach zarówno ówczesnej estetyki wykonawczej i bogatego życia muzycznego, jak i w wymiarze ówczesnego budownictwa organowego.

Drugim istotnym elementem publikacji jest opis życia i twórczości obu kompozytorów. Autor przedstawia nie tylko biogramy każdego z nich oraz drogę rozwoju w dziedzinie twórczości muzycznej, ale opisuje także krótko stan badań nad ich dorobkiem. Z punktu widzenia muzykologicznego właśnie ta część publikacji wydaje się już wyjątkowo ciekawa i pożądana wobec niewielkiej ilości opracowań dotyczących omawianych kompozytorów, a w szczególności w odniesieniu do osoby Johanna Gottfrieda Mühela.

W dalszej części dzieła autor omawia już szczegółowe zagadnienia dotyczące analizy interpretacji ich utworów. Wśród pierwszych zagadnień w tym względzie znalazła się kwestia rejestracji. Jest ona omówiona na tle uwag teoretyków XVII i XVIII w., którzy wypowiadali się w kwestiach rejestracji utworów organowych wykonywanych na instrumentach z epoki. Wśród nich znaleźli się: J. Mathessohn, G. Silbermann, G.F. Kaufmann oraz D.M. Gronau. Następnie w osobnych rozdziałach podejmuje się autor analizy i interpretacji utworów organowych F.Ch. Mohrheima oraz J.G. Mühela. Oddzielne potraktowanie każdego z omawianych twór-

ców zasadza się na odmiennych kompozycjach, jakie tworzyli. I tak w przypadku kompozycji Friedricha Christiana Mohrheima autor analizuje jego preludia chorałowe oraz tria organowe, a więc typowe XVIII-wieczne formy muzyki organowej. Z kolei w odniesieniu do kompozycji Johanna Gottfrieda Müthela autor omawia jego fantazje organowe, jedną *Fugenfantasie C-dur* oraz jeden utwór bez tytułu (pedałowy) w C-dur. W przypadku trio organowych Mohrheima oraz fantazji Müthela autor wyjątkowo szczegółowo omawia kwestie ich możliwej rejestracji. Podsumowaniem są *Uwagi końcowe*, w których Andrzej M. Szadejko zbiera w całość to wszystko, co charakteryzuje stylistykę kompozycji obu omawianych kompozytorów. Ta właśnie część publikacji wydaje się najbardziej interesująca i przydatna dla wykonawców XVIII-wiecznej muzyki organowej.

Omawiana publikacja zawiera także sześć dodatków. Znalazły się w nich wykazy dzieł F.Ch. Mohrheima, krótka charakterystyka budownictwa organowego w Gdańsku w XVIII w. wraz z jego kalendarium. Podobnie zamieszczono w dalszej części wykaz dzieł J.G. Müthela, krótką charakterystykę budownictwa organowego na Łotwie i w Rydze oraz oryginalny kontrakt na budowę organów w kościele św. Piotra w Rydze. Dopełnieniem publikacji są bibliografia, spis tabel oraz indeks nazwisk i miejsc.

Do omawianej publikacji dołączony jest dwupłytowy album CD zawierający nagrania omawianych w publikacji kompozycji F.Ch. Mohrheima i J.G. Müthela w wykonaniu samego autora — Andrzeja Mikołaja Szadejki. Jak określa to sam autor we wstępie do pracy, to właśnie prace związane z nagraniem kompozycji wspomnianych muzyków stały się źródłem inspiracji dla napisania omawianego dzieła. Dzięki podjętej inicjatywie niektóre utwory zostały po raz pierwszy przywrócone do ponownego obiegu muzycznego od czasów współczesnych kompozytorom. Dzięki wydawnictwu płytowemu osoby zainteresowane mogą połączyć teoretyczne rozważania nad kształtem stylu i interpretacji z wnikliwym odbiorem prezentowanej muzyki.

GRZEGORZ POŹNIAK, *Opolski krajobraz organowy*, Opole: Diecezjalny Instytut Muzyki Kościelnej 2015, 95 s., ISBN 978-83-7342-474-6.

Wydanie publikacji w formie albumu jest konsekwencją wcześniejszego wydania dwutomowego dzieła *Katalog organów diecezji opolskiej* (część I, Opole 2014; część II, Opole 2015), którego autorem jest także ks. Grzegorz Poźniak. *Opolski krajobraz organowy* jest dziełem unikatowym, przedstawiającym organy kościołów miasta Opole (wybudowane do 1945 r.), które zostały wcześniej opisane we wspomnianym *Katalogu*. Omawiana publikacja ukazała się w ramach projektu współfinansowanego przez Urząd Miasta Opola. I taki też jest zamiysł autora, aby poszczególne tomy zaplanowanego *Krajobrazu organowego* były wydawane przy współudziale władzy terytorialnej jako świadectwo wspólnej troski o dziedzictwo śląskiej kultury, której częścią jest przecież budownictwo organowe.